

РОЗСВІТ

Часопись полонених
громади „Самостійна Україна“.

ПЕРЕДПЛАТА:	
(Ціна одного примірника 2 ф.)	
На місяць у таборі . . .	20 ф.
„ „ поза табором . . .	50 „
„ півроку у таборі 1 м.	20 „
„ „ поза табор. 1 „	80 „
„ рік у таборі . . .	2 „ —
„ „ поза табором 3 „	—

А Д Р Е С А:	
Ukrainisches	
Sekretariat	
in Rastatt (Baden).	
—	
(Комітет видавництва).	

Видає: Видавництво „Український Рух“.

Виходить два рази на тиждень.

(Редакції „Розсвіту“ вдалося одержати одно число „Вістей з української Центральної Ради у Києві“—органу „Української Центральної Ради“. Бажаючи поділитися з милою несподіванкою з нашими читачами, яку нам зроблено, ми передруковуємо весь зміст часопису „Вісти з укр. центр. Ради у К.“—політикуючи навіть правопис, якою часопись друкована. На жаль дістали ми тільки друге число часопису—а не перше.—Але й з цього числа видно, що діялося на Україні, особливо в Києві, коли в Росії настала воля. Що до зовнішнього виду часопису, то це вид так званого „метелика“).

№ 2. Ціна 5 к.

ВІСТІ

21 березня 1917 р.

З УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ У КИЇВІ.
Видає і редагує Комітет Української Центральної Ради.

УВАГА!

Прибуток від продажу „Вістей“ призначено на користь **УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ФОНДУ.**

ВІД ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ.

Українці-Бияне!

Перше Українське Свято Свободи, визначене Центральною Радою на 19 березоля, випало велично. Військо і організована українська людина всіх верств, партій і груп—інтелігенція, робітники, селяне, молодь шкільна ставилися в великих масах під національними прапорами, під гаслами Вільної України. Слава Вам, вірні сини Вільного Народу! Ширіть організацію далі і готуйтеся до всеукраїнського національного конгресу, призначеного у Києві на дні 6, 7 і 8 квітня.

Українська Центральна Рада.

СВЯТО ВІЛЬНОЇ УКРАЇНИ 19-го березоля у Києві.

«До бою сто тисяч
побіраців стало!»

В теплих проміннях погожого весняного дня, що так гармонізував з урочистим настроєм вільного громадянства, розпочалося се свято.

Великими ріками й малими струмочками з 10 годин ранку текли люди з усіх кінців великої столиці України до головного пункту—Володимирського собору, де вище Київське духовенство, тепер з власної ініціативи, правило панихиду по Шевченкові.

А перед собором стояло українське військо під козацьким прапором, мали численні знамена й прапори організованого по групам українства (робітники, чиновники, шкільна молодь з учителями, селяне і інші), жваво йшла продаж першого числа „Вістей з Центр. Укр. Ради“, розходилися по руках друковані укр. пісні, брошури, відозви. Пакунки сих останніх дощем падали з балконів і дахів будинків.

Сунуло з собору духовенство, окропило свяченою водою близші військові частини, а в 12 годин дня збори рушили в похід.

Гукнули оркестри, задунали могутнім співом численні хори, стріпонулись знамена, закіпіло море людських голів!.

От вихром налетіли вершники, зодягнені

в старовинні козачі червоні жупани, на чолі з п. Садовським.

Попереду йдуть представники Центральної Української Ради, Українського Військового Комітету та Комисар при Київським Виконавчим Комітеті п. Оберучів. За ними військо, за військом громадянство, і знову військо, знову громадянство,—військо, громадянство, без краю, без краю.

Згідно з пляном, маніфестанти прямують до Хрещатику, проходять ним, зупиняють ся трохи перед Мійською Управою. На ній красується вже національний стяг. Голова Української Центральної Ради професор Грушевський держить мову до Народу й Виконавчого Комітету м. Києва:

„Народові Українському визволеному, на Вільній Українській Землі привіт і поклін!

Товариші, браття, Українці! Впали з нас кайдани, наложені царською деспотією, ми можемо наново піднести прапор наших великих предків. Сімдесят літ тому тут у Києві найкращі сини нашого народу—Шевченко, Костомарів, Куліш і інші—постановили добиватися визволення України з московської кормиги, перетворення її в свободну республіку, зв'язану федеративним зв'язком з іншими словенськими народами. Лютими карами, в'язницею, засланнями, заборонами відповіло на се московське правительство. Під тяжкими заборонами тримало воно навіть наше слово. Тільки тепер впали всі обмеження, заведені ним. Україна вступає, як свободний член в свободну спілку народів Російської Федеративної Республіки. Минули часи, коли приходилося робити великі труди для якоїсь полекші від тої неволі, в яку узято наш край. Тепер можемо самі становити о собі, будувати нашу вільну, автономну Україну. Перед лицем найкращого сина нашого народу, невмирущого Генія нашого слова, великого пророка нашого визволення присягнім в сю велику хвилю всі як один муж: одноставно і однодушно всім стати на велике діло і не спочити і рук не спустити, доки не збудуємо тої автономної вільної України.

Присягайте, браття, перед лицем народу нашого постояти за неї вірно і щиро. Аминь!“

І в відповідь несеться загальний клич:

„Присягаємо, присягаємо!“...

Рядом з п. Грушевським стоїть командуючий Київським Військовим Округом п. Ходорович, оддаючи честь українським знаменам, на яких горять гасла: „Хай живе Вільна Україна“, „Хай живе демократична федеративна республіка“, „Хай живе на Україні вільне козацтво“, „Ще не вмерла Україна“, „Слава Україні“, „Хай живе національно-територіальна автономія України“, „Самостійна Україна з Вільною Росією“, „Самостійна Україна з гетьманом на чолі!“ і т. п. Прапорів було більш 320 одних національних та ще більш десятка червоних робітничих з українськими ж написами про міжнародню солідарність робітничої класи. Оригінальні прапори були од українців католицької віри і од чехів-бранців. Кожна військова часть київського гарнізону йшла з своїм жовтосинім прапором, тако ж військові школи і школи прапорщиків.

Наші браття-галичане, що трупом синів своїх вкрили поля від Перемишля аж до Сібіру, а сами скоштували тут від царя—„освободителя“ і тюрми і голоду, кличуть нас до боротьби своїм прапором, на якому стоїть: „Домогаймо ся всі за одного—сден за всіх Вільної України!“ Виступав і Київський військовий штаб за гаслом на прапорі: „Нехай живе Вільна Росія, Автономна Україна!“ Привезено було п'ять вагонів поранених салдатів—українців, що забажали тако ж взяти участь в національній святі.

Святочному настрою маніфестації вельми допомогли військові оркестри, що було їх цілих 14, та ще 7 хорів, в тім числі один великий з'єднаний (студенський і п. Кошиця). То грають, то співають „Гей не дивуйте“, „Ще не вмерла Україна“, „Заповіт“, „Марсел'езу“ і т. п. Надзвичайне вражіння справляє тако ж картина повного озброєння мало не всіх військових частей, що прибули маніфестувати свої національні почуття і вимоги...

З Хрещатики по Трьохсвятительській похід рушив до пам'ятника Хмельницького. Тут перед древньою Софією на зустріч війську, що на своїм чолі мало отамана, вийшло з церковними хоругвами духовенство. Задзвонили в дзвони...

Після короткої промови священника-українця віруюча частина Української нації молилась „за мучеників України, гетьмана Богдана, Тараса і всіх, душу свою положивших за віру, родину і волю України“.

По панахиді відбулась посвята корогви Українського війська, а потім перше вільне прилюдне Українське віче, на якому головою обрано було тов. Антоновича. Промовцями виступали від духовенства священник, який казав на тему, що „в своїй хаті своя сила і правда і воля“, від Київського війська підпор. п. М. Міхновській. Після нього від селянства, організованого в кооперативи, говорить п. Стасюк, що кличе стерти з пам'яті і з п'єдесталу монумента Хмільницькому слова „волимо під царя московського“.

Від українського с.-д. робітництва слово забірає тов. Веселовський. Він каже, що нема волі без землі, немає землі без волі, і кличе до організації і дальнішої боротьби за соціалізм.

Молодь українська доручила сказати своєму бесіднику тов. Єреміву, що вона душу й тіло положить за свою та народну свободу. Від українців-галичан тепло та щиро промовляв п. Сабат. Московською мовою вітав українців іден з присутніх великоросів і українською поляк п. Барташевич. В відповідь йому п. голова У. Ц. Р. проголосив: „Полякам, що живуть на Україні і разом з нами хочуть вірно і щиро працювати для добра України, наш братній привіт!“

Після одностайної ухвали вічем резолюції, що подаємо нижче, п. Деомид Куницький заявив, що він жертвує десять тисяч на будівлю української гімназії. Оглядний з себе п. отаман проїздить перед військом, вітає його і в відповідь чує: „На добре здоров'я пану отаману!“

Віче закінчилося. Повозі стали розходитись. Знамена несуть в штаб-квартиру українців, Педагогічний музей, з порогу якого чути останній гарячий заклик ставати до творчої праці на благо визволеного народу, що величною маніфестацією і приятелям і ворогам своїм ясно показав, хто він і чого він хоче. Радісно розходились люде—яких було на святі біля 100 тисяч (бо одного війська тисяч 30)—та гомоніли, що скоро за Вільну Україну до бою вже міліїони побірників стануть.

Г. І. та В. Ф.

РЕЗОЛЮЦІЯ.

Ми, Українці, зібрані у Києві 19. березоля не першим Українським Святі Свободи, вітаємо відновлення народовластя, знищеного царським деспотизмом і одностайно постановляємо:

піддержувати Центральне Правительство, помагаючи йому всіма силами забезпечити новий свободний лад від всяких ворожих заходів в твердому переконанні, що воно далі прикладати ме всі сили для укріплення свободи і демократизму;

потвердити йому наші сподівання негайного скликання Установчих Зборів на основі загального, рівного, прямого і тайного вибору, котрі Збори мають ствердити автономний лад, який на Україні заводимо;

зажадати від Тимчасового Правительства, щоб воно міцно звязало справу автономії України з інтересами нового ладу і заохотило людиність її до всяких жертв, для чого негайно видало б декларацію, котрою з свого боку визнало потребу широкої автономії Української Землі і поробило одразу всі заходи, щоб надати український національний характер її публічним установам, з захованням прав національних меншостей;

в справі переведення цих постанов доручаємо Центральній Раді України порозуміти ся з Тимчасовим Правительством.

Український Національний фонд.

Рада почала збір вкладок в Український Національний фонд. За перші скільки день зібрано більше 8000 карб. Вкладки вносять ся де якими громадянами золотом та сріблом. На Великому Вічі, що відбуло ся коло пам'ятника Богдану Хмельницькому 19. березоля, в день свята Вільної України, п. Деомид Куницький пожертвував 10000 карбованців на будову української гімназії. На зборах Ради в фінансовій справі постановлено оголосити збіране Українського Національного фонду справою всеукраїнською. Постановлено розробити ще проект оподаткування на користь фонду і вдатись до урядових, земських, громадських та фінансових інституцій з проханням зробити певні асігновки на користь У. Н. фонду, з огляду на

те, що Укр. Центральна Рада стоїть на чолі українських організацій і дбає тепер про національні та культурні потреби Українського Народу.

Є відомости, що збирання грошей на користь фонду провадиться ся по всій Україні та що почали поступати досить великі вкладки. До Ради надходять численні прохання як з Києва так і з провінції видати та вислати квитанційні книжки для збору вкладок. Надсилають такі прохання кооперативи, селянські гуртки та товариства, а також окремі особи як з міст так і з сел. По постанові Ради квитанційні книжки посилають ся тільки організаціям, а окремим особам по рекомендації організацій, або по рекомендації відомих громадян. При Центральній Раді заснована спеціальна фінансова комісія. Зїзд кооператорів Київщини ухвалив: вносити на кооперативних зібраннях пропозиції про асігнування грошей на Національний фонд. Вкладки приймають ся в помешканні У. Ц. Ради. З інших міст гроші можна надсилати поштою (Київ, Українська Центр. Рада), або переводом через банк (Київ, Союзбанк, біжучий рахунок 1319).

Український Військовий Комітет.

18. березоля відбулися другі збори Українців воляків в справі заснування Клубу. Ухвалено й затверджено такий статут:

СТАТУТ.

Товариство Українського Клубу Військового імені Гетьмана Павла Полуботка у Києві.

§ 1. Товариство має назву „Український Клуб Військовий імені Гетьмана Павла Полуботка“.

§ 2. Головним осідком Т-ва є столичне місто—Київ. Філії (відділи) Т-ва можуть бути по всій Україні. Товариство має своєю господею, де можуть збиратись усі його члени.

§ 3. Т-во має на меті згуртування й стоваришування в одній сім'ї усіх воляків, лікарів і військових урядовців української народности під прапором: Федеральної Росії—Автономної України.

§ 4. З тією метою Т-во улаштує лекції й відчити, видає брошури, книги й часописи, Т-во уряджує прогульки, вправи, ігранки, забави і т. п.

§ 5. Кошти Т-ва складаються з обов'язкових членських внесків, добровільних жертвувань, прибутків від видавання книг, брошур, прогулок, концертів і т. д.

§ 6. Обов'язковий щомісячний внесок становить: від солдата—10 коп., від юнкера—25 коп., від обер-офіцера—1 карб., від штаб-офіцера—2 карб., від генерала—3 карб.

§ 7. До Т-ва може вписатись кожна людина української народности, що належить до війська: салдати чи офіцери, фершали, військові лікарі, військові урядовці і т. д. Військові товариші неукраїнської народности можуть бути гостями на умовинах, вироблених Радою Т-ва.

§ 8. Вступ в члени Т-ва відбувається за згодою Ради Т-ва по рекомендації місцевих українських військових рекомендаційних комітетів, які суть органи Т-ва. Особи відомі Раді, можуть бути прийняті до Клубу й без рекомендації.

§ 9. Рекомендаційний Комітет вибирається загальним голосуванням в кожній військовій окремій часті і складається не менше як з 3 і не більше як з 11 людей української народности. Сей Комітет рекомендує членів з своєї військової часті.

§ 10. Справами Т-ва керує Рада Т-ва, яка складається з 24 членів і 12 до них кандидатів.

§ 11. В склад Ради мають обов'язково увійти: 1—генерал, 1—штаб-офіцер, 3—обер-офіцери, 1—лікар військовий, 1—військовий урядовець, 2—юнкери, 7—салдатів, 2—фершали, а останні—по вибору загальних зборів. Кандидати вибираються в тій же пропорції, уважаючи генералів і шт.-офіцерів за одну категорію.

§ 12. Рада обирає голову і двох заступників, писаря радного (секретаря) й 2 заступників йому, скарбничого й підскарбія.

§ 13. Засідання Ради дієсні, коли на них прибуло не менш 12 членів Ради, в тім числі голова або його заступник і секретарь або його заступник.

§ 14. На обов'язку Ради полагоджувати усі справи Т-ва, керувати й направляти його життє згідно з статутом і ухвалами загальних зборів.

§ 15. Для улаштування відчитів, видавання часописей, прогулок і т. д., як загальні збори, так і Рада обирають особливі комісії спеціального призначення.

§ 16. Загальні збори—верховна управа всіма справами Т-ва. Загальні збори бувають звичайні й надзвичайні. Звичайні мають відбуватись 16. березоля—що року, надзвичайні по потребі.

§ 17. Крім загальних зборів усіх членів Т-ва, відбувають ся в першу суботу по першій даті кожного місяця збори усіх рекомендаційних комітетів (§ 9) для вироблення спільної діяльності в осягненню мети Т-ва. При потребі збори рекомендаційних комітетів можуть відбуватись й частіше.

§ 18. Майном Т-ва заряджує особлива господарча комісія, яка обирається на загальних зборах з 5 людей на основах § 11 і 3 кандидатів.

§ 19. Гршіми Т-ва завідує Рада Т-ва. Асігновки мусять бути підписані головою, секретарем і скарбничим або їх заступниками.

§ 20. Для ревізії й догляду за діяльністю інституцій товариських вибирається на загальних зборах Ревізійна Рада з 5 членів і 3 заступників.

§ 21. Т-во має печатку з своєю назвою.

Головна Українська Студенська Рада.

Українське студентство діяльно готуєть ся до агітаційної роботи, яку буде вести Великодніми святами по селах.

21 березоля Г. У. С. Р. скликає загально-студенське віче. Порядок денний:

- 1) Діяльність Гол. Укр. Студ. Ради.
- 2) Завдання українського студентства і конференція.
- 3) Відношення укр. студ-ва до інших націй.
- 4) Діяльність укр. студ-ва на селі.

Віче відбудеть ся о 3. год. в залі Педагогічного Музею.

До українців професорів і преподавателів вищих шкіл.

Великі події, пережиті нами, ставлять на чергу поруч політичних завдань Українського Народу також і постулять повности його культурного життя. Потреба широкіх мас народу, розвій його економічних і культурних сил вимагають українізації школи від споду до верху. Заховуючи права національним меншостям, рахуючи ся і з обставинами перехідного часу, коли певна частина учнів може показатись неприродною до українських викладів, ми тим не менше мусимо тепер же приступити до українізації не тільки нижчої і середньої, а і вищої школи на Українській Землі. Наукових українських сил є для того досить, тільки вони розпорошені і дезорганізовані обставинами старого режиму. Для обміркування способів їх скуплення в вищих школах України і використання для українізації її, та взагалі для обдумання самого переведення українізації вищої школи прошу всіх професорів, доцентів, молодших преподавателів і взагалі людей, уздіблених до навчання в вищій школі, прибувати на педагогічний зїзд до Києва. 5. квітня (апріля) в помешканню педагогічного музею о 8 год. відбудеться нарада в справі вищої школи.

Професор М. Грушевський.

Українська шкільна підкомісія при Київській Мійській Думі.

Київська Мійська Дума ухвалила зараз же почати навчання на українській мові в школі імені С. Грушевського.

З ініціативи Українського Педагогічного Товариства мійською шкільною комісією засновано українську підкомісію, в яку покликано М. С. Грушевського та І. М. Степенка, що будуть також членами загальної шкільної комісії.

Завданням української підкомісії буде переведення українізації школи Грушевського, а також тих київських мійських шкіл, які будуть для цієї мети призначені підкомісією.

Українські соціал-демократи.

16-го березоля у цирковій Крутикова відбувся мітинг робітників і салдатів-українців. Головою на мітингу був тов. Єремів. Виступали промовцями від У. С. Д. тов. Садовський і тов. Іваніцький, що кликали укр. робітників до організації і відбудування Укр. С. Д. Р. П. Після мітинга робітниками зібрано на свою газету 223 карб. Несли свою трудову копійку переважно робітники. 18-го відбулась нарада У. С. Д. і членів К. У. С. Д. Комітету. Постановлено: на 22 у 6-й годині скликати установчі збори У. С. Д. для організації Київського Комітету та Організаційного по скликанню конференції Українських Соціал-Демократів на

ликотному тижні. Намічені докладчики. Установчі збори відбуваються в одній з зал педагогічного музею на В.-Володимирській вул. Товариші приходять за рекомендацією одного з трьох членів, призначених для цього нарадою.

Товариші ідуть на установчі збори У. С. Д. На нараді ухвалено приступити негайно до організації українських робітничих клубів і зробити всі заходи, щоб випустити скорше українську робітничу газету.

19 березоля на першому українському вічі головою був обраний тов. Антонович. Виступали промовцями від робітників тов. Веселовський і від молоді тов. Єремів.

Агітаційна Комісія при У. Ц. Р.

Агітаційна Комісія при У. Ц. Р. почала функціонувати після кооперативного з'їзду. Голова Агіт. Ком.—тов. Веселовський, заступник—тов. Фідровський, писарь—тов. Шульгин. В. склад Комісії входять з наших товаришів: Садовський, Іваніцький, Шарий, Понятенко. Агітаційна Комісія виробила плян агітації на селі і інструкцію для агітаторів. 18 березоля відбулося скликане Комісією віче агітаторів, що їхали на села, в 12 аудиторії. Докладником виступив член Агіт. Ком. тов. Шарий. При обміркуванню точок інструкції багато разів брав слово у. с. д. Веселовський, промовляв на тему про відношення до війни у. с. д. тов. Фідровський. Агітаційна Комісія відкрила своє бюро, куди просить звертатися всіх агітаторів. При бюрі постійні діжурства членів від 10 до 8 годин вечора щодня. Агітаційній Комісії негайно потрібна література, газети, відозви. За недовгий час своєї роботи Агітаторська Комісія послала багато агітаторів на села і зв'язалась з організаціями на селі. 21 березоля Агітаторська Комісія уряджує велике віче агітаторів.

Агітаційна Комісія міститься в Педагогічному Музеї, куди і належить звертатися, кому треба.

УКРАЇНСЬКИЙ РУХ.

Український Комітет в Петрограді.

До Центральної Ради надійшла телеграма з Петрограду: „Вітаємо гаряче з свободою. Ідемо всі вкупі з Радою Робітничих та Військових Депутатів. Обстоюємо Установче Зібрання, Демократичну Федеративну Республіку при Національно-територіальній Автономії України.

Прохаємо одностайної підтримки і повідомлення широких кол. Відповідь в Раду Депутатів. Український революційний комітет. Голова Неронович“.

Український Комітет в Одесі.

10 березоля до Центральної Ради прибули делегати від Українців м. Одеси, від громадянства, від української студентської молоді. Делегат Боровик повідомив, що у Одесі товариство „Наша Кооперація“ скликало збори, на яких ухвалено заложити Одеський Керівничий Комітет, до якого вступили по два представники від товариств „Наша Кооперація“, „Українська Хата“, „Стара Громада“, „Нова Громада“, „Студентська Громада“, „Громада курсисток“, „Робітничча Громада“ і прилучилась „Радикально-Демократична Українська Партія“. Головою обрано п. Сергія Шелухіна, скарбником п. Стано, писарем п. Миняйло. Завдання Керівничого Комітету—керувати політичним та культурним життям Одеси і округи.

Приймали представника від Катеринославських громадян. Ухвалено домагатися Демократичної Республіки.

Громада у Бердичові.

На початку березоля заснувалася у Бердичові Українська Громада, що зразу організувала кілька сот чоловік інтелігенції, робітників, селян; вступило чимало учителів середніх і нижчих шкіл. Громада злучилася з Центральною Радою.

Громада у Сосниці.

10 березоля зібралися Українці м. Сосниці і постановили організувати Українську Громаду. Всі громадяне міста і повіту зібралися 12 березоля і після промов про сучасне становище України і свого повіту обрали Повітову Раду і двох представників до Сосницького організаційного комітету. Сосницька Рада звернулася до Центральної Ради, щоб прилучитися до всеукраїнської організації і постановила взяти участь в Українському Конгресі 6—8-го априля у Києві.

Громада у м. Середина-Буда.

На Чернігівщині заснувалася Українська Громада, що має осередком містечко Середина-Буда. Делегат Громади П. М. Шаповал прибув до Центральної Ради у Києві з привітанням і заявив, що Громада ухвалила стати негайно до спільної роботи.

Громади в Миколаїві, Проскуріві і Бахмуті.

Надійшли привітання від нових громад, які заснувалися по цих містах і ухвалили приєднатися до Центральної Ради.

Українська Центральна Рада у Києві.

Друкарня В. Бондаренко та П. Гніздовського Михайлівська 18. Телефон 17-00.

РЕВОЛЮЦІЯ В РОСІЇ.

Права російських солдатів.

Керенський коли став міністром війни, перевів зараз в життя розпорядок, який відноситься до прав солдатів та моряків і який торкається головних постанов „вільної дисципліни“, що від тепер має мати силу в Росії.

Так то кожний, хто належить до війська, має користуватися всіма громадянськими правами, особливо має право приймати участь у політичних, економічних (господарських), релігійних і інших товариствах. У часі вільної від служби має кожний вояк право висказувати ся усно й писемно про політичні, релігійні й інші справи. Свобода совісті забезпечена, і участь у військових богослуженнях не обов'язкова. Касують ся окрему військову цензуру на письма; всякі друки адресовані до вояків мусять їм бути видані. Поза межами області, яка призначена для воєнних операцій, може кожний вояк, коли він вільний від служби, носити цивільну одежу. Касують ся військові формальності ввічливості та стереотипні звороти (як наприклад „так точно“, „слушаюсь“, „нікак нет“). Деньги можуть держати офіцери, лікарі військові, урядники і священники тільки в областях війни, кріпостях, таборах, на кораблях, під час маневрів і в таких гарнізонах, де неможливо мати приватної прислуги, та й то тільки за згодою полкового комітету і за особистою умовою зі солдатом. Це ж саме торкається й солдатів, які обслуговують коней. Обов'язкове здоровлення (відання честі) касують ся, а задержують ся тільки при окремих військових церемоніях. У вільній від служби час солдати мають право вільного виходу з казармів.

Всяка кара накладається на солдата у звичайний час тільки за судовою розпорою, але ж під час війни воєнне начальство має право переводальності, уживаючи навіть сили як того треба. Кари ображаючі, тілесні, шкідливі для здоров'я й такі які можуть торкати ся честі, цілковито не допускають ся. Всякий офіцер, який допустить ся такої кари, якої немає в дисциплінарнім розпорядку буде відповідати перед воєнним судом. Право іменовання й усунення старшини лишається виключно в руках вищого начальства; вибрані солдатами комітети мають лише право надглядати за внутрішнього самовпорядкування життя в своїй військовій часті.

Ці надані солдатам права викликали дуже сильне заворушення між офіцерами й тому був-

ший воєнний міністер Гучков не важив ся підписати цей закон. Велика частина офіцерів, який був уже відомий цей закон, загрожувала вступленням із війська, наколи би закон цей увійшов у силу. Тоді Керенський, видав приказ, що не буде приймати жадного уступлення вищих офіцерів без поважних причин, а днем пізніше після цього приказу перевів у життя закон про солдатські права.

РІЖНІ ВІСТІ.

Грецький король зрік ся престолу.

БАЗЕЛЬ, 13. червня. Агенція Гаваса доносить із Атенів, що Король Константин зрік ся престолу в користь свого сина Олександра.

Вже давно ходили вісти, що союзники, з Англією й Францією на чолі, хочуть змусити грецького короля до уступлення з престолу, тому що король Константин не давав ся наклонити ні обіцянками, ні погрозами до виповнення війни осередним державам. Що мріяла Англія й Франція давно, це тепер виконали. Останніми днями треба було сподівати ся, що приготовленість ся якийсь замах на Грецію, бо Італія, не питаючись союзників, заняла грецьке місто Яніну (яке лежить в Епіросі—грецькій провінції). І дійсно 11. червня явив ся в грецького президента міністрів, Заїміса, окремих комісар Франції Жонар, і зажадав іменем союзників, щоби король зрік ся престолу та назначив наслідника за виключенням від наслідства теперішнього грецького наслідника (тоб то престолонаслідника Юрія—Ред.). По сім збрала ся коронна рада і король підписав грамоту свого уступлення. Коли рішення короля стало відоме, дав комісар Жонар приказ французьким військам, які були на кораблях для його розпорядимости, щоби війська ввійшли в столицю Атени.

Чи молодий король Олександр (який має 24 роки) піде на руку союзникам і поправадить таку політику, якої треба союзникам, цього не можна зараз сказати. Певне, що коли союзники зробили один крок, то вони зроблять і другий. Як молодий король не схоче слухати ся союзників—тоді союзники мають зброю і проти нього. Вони оголосять Грецію республікою. Чи так воно буде, то побачимо.

СТОКГОЛЬМСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ.

Стокгольм, 11. червня. Паризький кореспондент Стокгольмських часописів повідомляє, що французьке та англійське правительство рішило видати пашпорти представникам соціалістичних партій для проїзду до Петер-

бурга, одначе з тою умовою, що під час поїздки вони лишать ся тільки на один день у Стокгольмі.

ПОЇЗДКА АНГЛІЙСЬКИХ ПРЕДСТАВНИКІВ.

Гат, 12. червня. Сюди доносять із одної англійської пристані (назвисько не стоїть), що представники англійської соціалістичної меншости: Рамзай Макдональд і Джовет не мають можливості виїхати до Стокгольму, тому що моряки не хотять брати їх на корабель.

На пристані, куди приїхали обидва представники збрала ся велика товпа народу, яка дуже ворожо зустріла заступників мира: Матроси викинули назад із корабля увесь багаж обох депутатів і таким чином унеможливили їм їх переїзд до Стокгольму.

Дальші звіdomлення доносять, що організація моряків міста Глазгов постановила вишукати потрібне число матросів для корабля, який би довів Рамзая Макдональда та Джовета до Стокгольму.

Лексікон „Розсвіту“.

До редакції часто надходять листи з команд від наших передплатників і читачів із запитаними на ріжні політичні теми та про значіння чужих слів.

Так наприклад, запитують про те, що то за партія „кадети“, „анархісти“ або, що значить слово „конституція“, „контрибуція“, „анексія“ і т. д. Щоби улекшити нашим шанованим читачам розбирати ся в нових тямках і щоби збогатити їхні знання необхідними чужими словами, ми відкривасмо окремих відділ у нашій часописі під назвою: Лексікон „Розсвіту“.

„Лексікон“ це значить словар. Таким чином Лексікон „Розсвіту“ буде не великим газетним словарем, в яким ми будемо поміщувати пояснення, як окремих чужих слів, так і нових тямок, які будуть зустрічатися в нашій часописі.

Але для того, щоби дійсно прийти на поміч нашим читачам, ми мусимо знати, що для них є найбільш не зрозуміле та цікаве. Тому просимо наших шанованих читачів та передплатників звертати ся до редакції із запитаними про ті чи інші незрозумілі тямки. Ми зі свого боку будемо дуже радо давати відповіді в Лексіконі „Розсвіту“ на всі запити, розуміють ся, що торкаються справ загально-політичного характеру та незрозумілих слів.

Пічнемо наш „Лексікон“ відповідно на запит т. О. П.—ки про те, хто такі „Ліберали“, „Кадети“ і „Анархісти“.

Ліберали. Члени політичної партії (в кожній державі), яка в певній мірі підширає ре-

форми. На нашій мові є більше-менше відповідне назвисько: „поступовці“.

Назвисько „ліберал“ походить від латинського слова *liber*—свобідний. Колись під назвиськом ліберал підводили всіх тих, які бажали людині свободи, свободи релігії, широких суспільних реформ і т. п. Пізніше, коли повстали робітничі партії ліберали перестали грати передову роль в суспільстві. Стремління до суспільних реформ у лібералів зменшилося з того моменту, коли вони стали пануючою партією. Але ще до сьогоднішнього дня ліберали в усіх державах дуже радо признають необхідність реформ, лише при переведенню їх в життя бувають незвичайно обережні та скупі. Радше переводять полуреформи, ніж корінні необхідні зміни. Ліберали складаються майже виключно із представників заможних та багатих класів суспільства, а також із інтелігенції (людей із освітою, докторів, інженерів, адвокатів, учителів і т. п.).

В Росії є декілька ліберальних партій. Одна із найбільше впливових—це:

Кадетська. Під таким назвиськом у Росії знають партію конституційних-демократів. Перші букви назвиська цієї партії К. Д. (конст. демокр.) є причиною того, що для скорочення цілу партію називали „кадети“ (Ка-Де-„ти“).

Отже як бачимо, назвисько партії не має нічого спільного з кадетами-учнями кадетських корпусів. Кадети є найбільш поступова зі всіх ліберальних партій Росії. Раніше вони були (до революції) прихильниками обмеженої парламентом монархії, так званої конституційної монархії, але тепер по революції стоять за республіку. Самі Кадети люблять себе називати: „партією народної свободи“. Але це не цілком справедливо, бо вони є яскравими представниками молоді російської буржуазії, яка тепер як раз бореться за політичну владу в державі. Задля того що кадети хочуть мати підпору у народних масах, вони випишують на своїм прапорі досить демократичні гасла. Так в області політичних реформ вони жадають загального, рівного, тайного та безпосереднього виборчого права. Що до земельного питання вони обстоюють передачу всієї землі селянству, але дорогою викупу. (Тепер кадети нараджують ся над зміною своєї аграрної (земельної) програми. Але корінних змін, опираючись на промови провідників цієї партії, можна сказати, не знайде. Ред.) В робітничім питанні стоять за охорону законом труда. В національнім питанні підтримують обмежену культурно-національну (це також виразно підкреслено на останнім з'їзді партії) автономію, одже право на мову в школі, літературі й часописах.

Найбільш відомі провідники кадетської партії є Мілюков, Маклаков, Вінавер. Це все заможні люди з вищою освітою (професори, адвокати, учені).

Анархія. Так зветься такий стан суспільства, країни або держави, у яким всі існуючі закони знищені, а правительством не має жадної сили. В державі панує безладдя. Найчастіше анархія приходить по революції, вона не може довго тягнути ся, бо загрожує істнованню держави.

Анархісти. Це партія, яка не признає політичної боротьби і проповідує загальне повстання проти всіх пануючих верств. На думку анархістів народ, після упертої але кривавої гожанської війни, захоплює у свої руки всю владу і всі багатства, як держави так і окремих осіб. Після цього народ улаштовує собі своє життя як йому подобається.

Серед Російських анархістів найбільш визначний кн. Крпоткін.

Хроніка таборового життя.

— Т-во „Праця“. У вівторок 5. червня. тв. „Праця“ відбуло своє чергове організаційне зібрання. Присутніх було 42. члени товариства. Після того, як порядок денний був вичерпаний голова товариства т. С. зробив черговий виступ з подій на сьвітї. Докладчик найбільшу увагу звернув на останні події в Росії. Він зазначив, що положення там досить сумне й загрожуюче. Однак справа не стоїть ще так зле, щоби можна було бояти ся за будучину революції.

В четвер, 7. червня, відбув ся семінар т-ва „Праця“ Присутніх було 65. люда. Т. В. мав реферат про державний устрій Північно-Американських Сполучених держав.

Північно-Американські держави складаються із кількох державок-республік, які зєднані загально-федеративними законами.

В обсяг ділання федерації входять: армія й флот, закордонні зносини, регулювання торго-

влі з іншими державами й поодинокими штатами, монета, почта й телеграф, державні борги, федеральний суд, загальні фінанси.

До законодавчих інституцій федерації „Палата представників“ і „сенат“. Перша представляє собою Американський народ, а друга штати.

Вибори до першої переводить кожний штат на основі свого виборчого закону. До сенату вибирають законодавчі інституції кожного штату. Права й обовязки кожної законодавчої інституції однакові лише до певної міри. Владу виконавчу в Америці належить президентові, який вибирається народом, але не безпосередньо. Президент править державою за допомогою восьми міністрів, котрих він призначає. Затверджує міністрів Сенат, але це затвердження носить лише формальний характер. Взагалі треба замітити, що влада президента Американської північної держави дуже велика. Він представляє державу навзверх, зноситься з іншими державами, призначає чиновників сам, або через своїх міністрів. Під час війни влада його ще зміцнюється. Найвищою судовою інституцією є „Федеративний суд“. В обсяг його ділання входять справи, які підлягають загальним законам конституції.

— Генеральна Старшина. У п'ятницю, 8. червня, відбуло ся чергове засідання Генеральної Старшини, на якому обговорювали ся ось такі справи:

1) Звідомлення членів Генеральної Старшини.

2) Справа засновання секретаріатів в чужих корпусах.

3) Обовязки членів Генеральної Старшини. При звідомленнях деяких членів Старшини, що обіздили робітничі команди, ще раз було підкреслено, що полонені Українці на багатьох робітничих командах позасновували організації, котрі періодично відбувають свої засідання, де крім організаційних справ обговорюють ся також політичні питання. Всі протоколи й резолюції надсилають ся до Генеральної Старшини.

Дальше із звітів виявило ся, що полонені не рідко надсилають до Секретаріату скарги, які опісля виявляють ся або зовсім неправдивими, або страшено переборченими.

Із всіх звідомлень видно, що люди на робітничих командах, на селянських роботах, живуть дуже гарно. Що до духового життя, то полонені про це дуже торбують ся, багато читають, передплачують усі українські часописи й щільно стежать за подіями на Україні.

Дальше подавано звідомлення з діяльності таборових організацій.

Всі таборові організації функціонують добре. При звідомленні про видавництво „Укр. Рух“ звернено увагу на експедицію, яку доручено, з огляду на її важну роль ліпше улаштувати. Також Генеральна Старшина зажадала заведення у видавництві другої системи діловодства.

З огляду на те, що відпоручник від просвітних організацій т. Ч—к хорий, Генеральна Старшина призначила т. Б—та тимчасово виконувати обовязки цього відпоручника.

Справа секретаріатів покищо не переведена в життя, бо хоч генеральні команди й згодили ся на засновання таких секретаріатів, але немаючи від нашої команди певних інструкцій і вистарчаючих інформацій, то вони ніяких заходів в тім напрямку не зробили. При обговоренню цієї справи піднято питання, чи взагалі секретаріати в чужих корпусах будуть мати певну користь для нашої справи. Генеральна Старшина стала на становищі, що такі секретаріати будуть мати безумовно користь, бо через них громада буде мати кращі зносини і тіснішу звязь з полоненими.

При обговоренню діяльності членів старшини виявило ся, що деякі члени замало уділювали часу для виконання своїх обовязків, наслідком чого деякі справи не виконані.

Справу будови пам'ятника передала Старшина президії, котра мусить ужити всіх засобів, аби пам'ятник був збудований як найскорше.

При вільних внесеннях переглядено два прохання полонених, котрі звертали ся до старшини у своїх особистих справах.

Засідання тривало два дні

О. Г.

ВІЙНА.

(На основі німецького звідомлення).

ЗАХІДНИЙ ФРОНТ.

На фландрійському фронті уже з рання сильний вогонь артилерії вказував на близький наступ англійської піхоти.

По обіді англійська піхота масами пішла

в наступ, але протинаступом німецької піхоти Англійців відперто.

На другім відтинку того же фронту Англійці кинули в наступ кавалерію, але й тут наступ не вдав ся.

На других частинах західного фронту в Шампанії сильна артилерійська діяльність і наступи піхоти.

На відтинку Черні Французи п'ять разів наступали на окопи, які вони стратили перед тим, але всі спроби Французів не вдали ся.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ФРОНТ.

Бої на італійському фронті тривають далі. Італійці наступають переважно на пункти Монте-Форно, Монте-Хіеза та на пограничні височини. В багатьох місцях діло доходить до рукопашної битви. О півночі Італійці пробували на відтинку Монте-Форно великими силами прорвати фронт. Спроба скінчила ся невдачою.

СХІДНИЙ ФРОНТ.

На деяких відтинках східного фронту, особливо біля Риги, Сморгоню і Барановичів живіща діяльність артилерії.

На інших фронтах нічого нового.

Лист із команди.

Дорогі товариші!

Ми полонені Українці табору Ландау (Баварія), переняті великим болем за тих товаришів, котрі положили свої кости в неволі, на чужині—бажаючи щоби пам'ять по них не зникла разом із нашим поворотом до рідного краю, а жила найдовше й указувала будучому поколінню на жертви війни, жертвуємо на пам'ятник помершим товаришам невеличку суму, 5 м. 50 ф., яку прохаємо вас прийняти.

Робоча команда мебльової фабрики.
Harchheim-Zell.

ПОЧТОВА СКРИНЬКА.

Ком-ді Harchheim Zell. Ви нарікаєте на нас, що в наших часописах зустрічають ся чужі слова, в чому ви бачите стремління зі сторони Українців похвалити ся тим, що вони, мовляв, учені, бо вживають наукові слова. Це так не є. Ви ж самі добре знаєте, що ми не мали ані школи, ані власної преси, ані права навіть балакати по українськи, політично були цілковито поневолені, отже, як ми могли збогачувати свою мову в таких галузях життя, як політичне, або в науці? Мимоволі в певній мірі ми мусимо користати ся тепер чужими словами, або витворити свої (так радите ви), що за такий короткий час абсолютно не можливо. Ми ж, прецінь, користаємо ся можливістю вживати рідної мови на письмі лише тут у полоні, а мова ж розвивається не місяцями, а десятками років. Ми сподіваємо ся, що по війні будемо мати свою школу, своїх учених і тоді це неприємне явище поволі зникне.

Т-ві Шмудькові. Ваш „Весняний день“ не буде надрукований, бо заслабо написаний.

Т-ві Яремі. Ваша „Параска“ не буде надрукована, зміст її не відповідає нашій часописі.

Тов. Чумакові П. № 24254. Подайте свою адресу, щоби ваш племінник, наколи би він знайшов ся, знав куди звернути ся.

Тов. Вунченкові М. № 2848. Теж подайте свою адресу, коли не знаєте адреси брата.

ЖЕРТВИ.

Жертви на волинські школи й на волинських спірит.

Від команди 2048. В. Baden на волинські школи 60 ф., т. № 7817, A-do 2013 на волинських спірит 1 мар., т. 3319 Скорика, A-do 191 Rot. на волинські школи. 3 мар.

Жертви на пам'ятник.

Від 71. бар. 8. бл. 8 м. 50 ф., від 20. бар. 2. бл. 2 м. 40 ф., від 2. бар. 1. бл. 3 м. 10 ф., від тт.: №№ 5050 50 ф., 6127—50 ф., 4842—2 м. 60 ф., 4168—3 м., 28627—1 м., 4498 1 м., 24566—3 м., 9225—3 м., від команд №№: 2222—6 м., 6090—8 м., 2293—3 м., 1726—14 м. 15 ф., 373—14 м. 12 ф., 1961—3 м. 55 ф., 491—4 м. 50 ф., 749—6 м. 40 ф., 35F—10 м. 60 ф., 2050—3 м. 35 ф., 2242—6 м., 48F—5 м. 6 ф., 648—6 м. 1 ф., 2256—3 м. 42 ф., 2003—5 м., 2648—7 м., 491—5 м., 2318—2 м. 50 ф., 1153—1 м. 25 ф., 1749—3 м., 2052—5 м. 85 ф., 836—4 м. 80 ф., 361—85 ф., 1804—2 м. 48F—20 м., 4168—3 м., 1869—8 м. 5 ф., 2421—10 м. 70 ф., 849—4 м. 40 ф., 2468—3 м. 12 ф., 1252—4 м. 40 ф., 774—3 м., 363—8 м. 60 ф., 1401—2 м. 85 ф., 245—10 м. 10 ф., 4—4 м., 827—2 м., 2114—2 м., 2359—4 м. 60 ф., 373—4 м., від команди Кнопп—5 м., від 5 комп. табору Ландау—5 м. 50 ф.

Комітет складає щирю подяку тт. жертводавцям.